

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1929 kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion angående provisorisk ändring
i bestämmelserna om lapparnas jordbruks- och bostadsfråga.*

(2:a avd.)

I en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 200, av herr *Lindhagen* har hemställts,

att riksdagen, i avvaktan på tillkomsten av den i annan motion¹ ifrågasatta rättsordningen beträffande lapparnas jordbruks- och bostadsfråga, ville besluta,

a) att de 1928 antagna villkoren för jordbrukslägenheter punkt 1 erhålla denna lydelse: »jordbrukslägenhet bör i möjligaste mån ha sådan storlek, att en lappfamilj därav kan ha sitt uppehälle»;

b) att villkoren för jordbrukslägenheter, punkt 3, utvidgas med tydlig föreskrift om företrädesrätt för kompetent innehavare till ny upplåtelse vid varje upplåtelsestids slut;

c) att villkoren för bostadslägenheter, punkt 11, utvidgas med företrädesrätt för kompetenta arvingar att övertaga lägenheten efter de första innehavarnas frånfälle och rätt för varje kompetent innehavare att efter varje upplåtelsestids slut erhålla företrädesrätt till ny upplåtelse;

d) att i villkoren för jordbruks- och bostadslägenheter uttryckligen stadgas rätt för innehavaren att överlåta lägenheten på annan kompetent person;

e) att i villkoren för jordbruks- och bostadslägenheter föreskrives, att vid kontraktsevenligt avträdande av lägenheten till kronan innehavare bör, såvitt ej särskilda omständigheter tala däremot, tillerkännas full ersättning efter dåtida värden för odlingar, hus och andra nyttiga anläggningar.

Utskottet får erinra, att motionären i anledning av den till 1928 års riksdag framlagda propositionen, nr 206, angående upplåtelse av mark för bosättning åt lappar m. m. väckte en motion (I: 313), vari yrkanden återfinnas i samtliga de i nu förevarande motion angivna avseenden. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 60 vid 1928 års riksdag anförde jordbruksutskottet rörande samma frågor följande:

Utskottet.

¹ nr 188 i första kammaren.

*Jordbruks-
lägenhetens
storlek*

(motsvarar i
1929 års
motion hem-
ställan under
a)).

»Beträffande jordbrukslägenhets storlek (A 1) innebar den sakkunniges förslag, att denna borde vara så tillmätt, att innehavaren jämte familj därav kunde hava sin bärgning samt att därtill ej borde läggas odlingsmark till större vidd, än att lägenheten i uppodlat skick kunde brukas utan nämnvärt anlåtande av lejd arbetskraft. I enlighet med av länsstyrelsen i Västerbottens län uttalad uppfattning har departementschefen funnit olämpligt, att i de allmänna grunderna närmare bestämma storleken av de lägenheter, som skulle upplåtas. Det syntes departementschefen lämpligare att föreskriva, att lägenhetens storlek skulle bliva beroende av förhållandena i varje särskilt fall. Därest så skedde, skulle även ett av lantbruksstyrelsen framhållet önskemål, att lägenheten jämväl borde innefatta ett område lämpat till anläggning av permanent betesvall, kunna tillgodoses. Propositionens förslag har avfattats i enlighet med denna uppfattning.

Herr Lindhagen har i sin motion föreslagit, att bestämmelsen i fråga måtte erhålla följande lydelse: »Jordbrukslägenhet bör i möjligaste mån ha sådan storlek, att en lappfamilj därav kan ha sitt uppehälle.»

Med hänsyn till de skiftande lokala förhållandena och de olika omständigheter, som i övrigt kunna komma i betraktande vid upplåtelse av dessa jordbrukslägenheter, finner utskottet den formulering, som upptagits i Kungl. Maj:ts förslag, vara att föredraga.

*Optionsrätt
m. m.*

(motsvarar i
1929 års
motion hem-
ställan under
b) c) och d)).

Enligt Kungl. Maj:ts förslag (A 3) skulle jordbrukslägenhet upplåtas på arrende för en tid av femtio år. När arrendetiden löpte till ända, skulle arrendator, så framt han förhållit sig väl, vara berättigad att erhålla *ny upplåtelse* för en tid av femtio år på de villkor, som fastställdes, med iakttagande att desamma väl finge med hänsyn till tidsförhållandena förändras men ej göras väsentligen mera betungande för arrendatorn än de förutvarande. Vidare skulle enligt förslaget (A 4) arrendators änka vara berättigad att *övertaga* arrendet för återstående arrendetiden. Funnes ej änka eller ville hon ej inträda såsom arrendator, finge arrendet övertagas av bröstarvinge, som prövades lämplig därtill; funnes ej sådan, finge arrendet *överlåtas* å lapp, som kunde antagas till arrendator.

Beträffande bostadslägenheter föreslås i förevarande avseenden (B 1) allenast, att upplåtelse av sådan ej må ske för längre tid än innehavarens och hans hustrus livstid.

Herr Lindhagen har i sin motion framställt vissa yrkanden, som hänföra sig till nyssberörda villkor. Under 2) i motionen hemställes beträffande jordbrukslägenheter, att föreskriften under A 3 måtte 'utvidgas med tydlig föreskrift om företrädesrätt för kompetent innehavare till ny upplåtelse vid varje upplåtelsestids slut'. Under 4) hemställes, att bestämmelserna beträffande bostadslägenheter (B 1) måtte 'utvidgas med företrädesrätt för kompetenta arvingar att övertaga lägenheten efter de första innehavarnes fränfalle och rätt för varje kompetent innehavare att efter varje upplåtelsestids slut erhålla företrädesrätt till ny upplåtelse'. Slutligen hemställes under 5), att i villkoren för jordbruks- och bostadslägenheter uttryckligen stadgas rätt för innehavaren att överlåta lägenheten på annan kompetent person.

Den optionsrätt, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle tillkomma arrendator av jordbrukslägenhet, överensstämmer med den i 1909 års kungörelse angående upplåtande av odlingslägenheter stadgade. Utskottet finner i likhet med departementschefen anledning icke föreligga att härutinnan lämna någon föreskrift av annan innebörd. Med hänsyn till det

huvudsakliga syftet med upplåtelse av bostadslägenheter — att bilda tillflykt för gamla och fattiga lappar — och denna anordnings ändamål i övrigt kan utskottet ej dela motionärens uppfattning, att optionsrätt och företrädesrätt för anhöriga skulle införas jämväl i fråga om dessa lägenheter. Vidkommande frågan om överlåtelse av lägenhet anser utskottet icke lämpligt att, på sätt motionären ifrågasätter, stadga någon allmän rätt i dylikt avseende. Det torde vara självklart, att i förekommande fall en dylik fråga bör prövas efter omständigheterna.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag (A 12) skall avträdaren av jordbrukslägenhet ej äga rätt till ersättning för därå nedlagda kostnader i vidare mån än den myndighet, som meddelat upplåtelsen, prövar skäligt. I fråga om bostadslägenheter skulle däremot ingen ersättning utgå.

I herr Lindhagens motion hemställs under 6), att i villkoren för jordbruks- och bostadslägenheter måtte föreskrivas, att vid kontraktsevenligt avträdande av lägenheten till kronan innehavaren tillerkännes 'full ersättning efter dåtida värden för odlingar, hus och andra nyttiga anläggningar'.

Av motiveringen till Kungl. Maj:ts förslag (se proposition sid. 56) framgår, att anledningen till att stadgandet givits det föreslagna innehållet är den, att en ovillkorlig rätt till ersättning skulle nödvändiggöra, att av och tillträdessyn måste hållas och att en dylik förrättning ofta skulle draga kostnader, som icke stode i rimligt förhållande till lägenhetens värde. Jämväl utskottet finner detta skäl avgörande; helst som med stadgandets avfattning icke avsetts att avstänga den avträdande från skälig ersättning.

Vidkommande bostadslägenheterna anser emellertid utskottet, att motsvarande föreskrift bör införas bland villkoren. En sådan föreskrift återfinnes i den sakkunniges förslag men har utslutits i propositionen av den anledning, att det enligt departementschefens uppfattning sällan torde komma att inträffa, att värdet av det utförda arbetet i någon väsentlig grad komme att överstiga det erhållna bidraget. Även om denna departementschefens uppfattning skulle vara riktig, håller utskottet dock före, att en dylik bestämmelse bör finnas för de fall, som må förekomma.»

Under åberopande av vad sålunda anfördes av 1928 års jordbruksutskott får utskottet hemställa,

att förevarande motion I: 200 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 februari 1929.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.